

Datum

2025-10-17

Adress

Diarienummer

GYVF-2025-3907

Yttrande

Till

Kommunstyrelsen

**Remiss angående remiss Justitiedepartementet -
Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott
STK-2025-1382**

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden föreslås besluta att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har fått möjlighet att yttra sig över en remiss från Justitiedepartementet – Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ställer sig negativ till förslaget om att sänka straffbarhetsåldern till 13 år för vissa allvarliga brott. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ställer sig negativ till Justitiedepartementets förslag om att den som fyllt 13 år ska kunna dömas till samma påföljder som andra lagöverträdare under 18 år. Nämnden ställer sig negativ till förslaget om att det vid utredning av brott som omfattas av den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder ska de regler som gäller för en misstänkt som har fyllt 15 år tillämpas. I det fall som förslaget avseende särskild reglering om sänkt straffbarhetsålder realiserar, ställer sig gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden positiv till att förändringen tidsbegränsas. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ser en risk för ökade kostnader för kommunen.

Yttrande

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har fått möjlighet att yttra sig över lagrådsremissen om att tillfälligt sänka straffbarhetsåldern till 13 år för allvarliga brott. Nämnden begränsar sitt yttrande till de delar som berör nämndens verksamhetsområde.

5. Straffbarhetsåldern sänks för allvarliga brott

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ställer sig negativ till förslaget om att sänka straffbarhetsåldern till 13 år för vissa allvarliga brott. Nämnden hänvisar till sitt tidigare yttrande över remissen SOU 2025:11 (dnr GYVF-2025-869), där nämnden ställde sig

negativ till förslaget om särskild reglering för sänkt straffbarhetsålder till 14 år. I yttrandet lyftes att forskning visar att straffrättsliga ingripanden mot barn inte har brottspreventiv effekt, utan snarare riskerar att öka utanförskap och återfall. I yttrandet nämndes att FN:s Barnrättskommitté har uttryckt oro över att sänkta straffbarhetsåldrar ofta grundas i samhälleliga påtryckningar snarare än i vetenskaplig förståelse av barns utveckling (FN:s Barnrättskommittés Allmänna kommentar nr 24, 2019). Kriminologisk forskning framhölls då den visar att de mest effektiva insatserna för unga sker utanför rättsväsendet och syftar till att stärka skyddsfaktorer som skolgång, trygghet och stöd (Brå 2024:1 s. 56 f.). Yttrandet hänvisade också till erfarenheter från Danmark som visar att barn som döms tidigt får sämre skolresultat och minskad chans att fullfölja sin utbildning (A. P. Damm, B. Ø. Larsen, H. S. Nielsen og M. Simonsen. Lowering the minimum age of criminal responsibility: Consequences for juvenile crime and education (2017), Department of Economics and Business Economics, Aarhus university). Mot bakgrund av det, såg nämnden en risk att förslaget om sänkt straffbarhetsålder får motsatt effekt och bidrar till att grov brottslighet förskjuts till ännu yngre åldrar. Nämnden instämde inte i utredarens bedömning om att risken för att allt yngre barn kommer att begå grova brott till följd av föreslagen förändring är ringa. Nämnden efterlyste därför ett djupare resonemang från utredaren kring varför föreslagen förändring inte bedöms eskalera denna utveckling.

Justitiedepartementets aktuella förslag om en mer långtgående sänkning än vad som föreslogs i SOU 2025:11 framstår inte som mer välmotiverat än vad som presenterades då. De resonemang som nämnden efterlyste då, och som bedöms vara av ännu större vikt när straffbarhetsåldern föreslås sänkas ytterligare ett år, saknas fortsatt.

6. Vilka påföljder ska kunna dömas ut?

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ställer sig negativ till Justitiedepartementets förslag om att den som fyllt 13 år ska kunna dömas till samma påföljder som andra lagöverträdare under 18 år. Nämnden efterfrågade i sitt yttrande avseende remissen för SOU 2025:11 ytterligare resonemang om barns rätt till utbildning och hur rätten till utbildning påverkas eller kan säkras för berörda barn. Justitiedepartementet uppger att en särskild utredare har fått i uppdrag att ta fram förslag på nödvändiga författningsändringar för att säkerställa att barn och unga som döms till fängelse får sin rätt till utbildning tillgodosedd. Departementet menar att barns rätt till utbildning och deras skolplikt hanteras genom den pågående reformen om frihetsberövande påföljder samt genom den nämnda utredningen om Kriminalvårdens skolverksamhet (Ju 2025/00631). Reformen är inte genomförd och utvärderad än. Därmed kan förslagets konsekvenser för barnens förutsättningar att fullfölja sin utbildning inte bedömas. Då

utbildning är en av de viktigaste skyddsfaktorer mot brottslighet och utanförskap, ser nämnden risken att förslaget kan få motsatt effekt än vad som är dess intentioner.

Förslaget innebär en ökning av antalet skolpliktiga elever som döms till rättsliga påföljder. Skolplikten medför en rätt till undervisning och en skyldighet att delta i den undervisning som anordnas enligt 7 kap. 2 § skollagen. Nämnden anser därför att lagstiftaren bör väga in förslagets effekt på barn och ungas skolgång innan förslagen realiserar. Både för att förslagen behöver vara förenliga med skolplikt och rätt till utbildning så som det regleras i 7 kap. skollagen (2010:800) och barnkonventionen, samt för att en fullbordad skolgång är en av de starkaste skyddsfaktorerna som ett barn kan få med sig i livet. Att lagrådsremissen inte adresserar denna aspekt mer djupgående är anmärkningsvärt med tanke på att förslaget nu omfattar barn från 13 års ålder – en åldersgrupp där skolplikten gäller och där utbildningens roll som skyddsfaktor är central. Nämnden efterlyser således konkreta förslag och resonemang kring hur barns rätt till utbildning ska säkerställas vid verkställighet av föreslagna påföljder.

7.1 Utredning av misstankar om brott som omfattas av den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder

Nämnden ställer sig negativ till förslaget om att vid utredning av brott som omfattas av den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder tillämpa de regler som gäller för en misstänkt som har fyllt 15 år. Nämnden efterfrågar tydliggörande om på vilket sätt de barn som berörs av förslaget ska kunna tillgodoses utbildning på ett fullgott och ändamålsenligt sätt. Förslaget innebär att unga barn kan vara häktade i upp till fem månader. Eleverna som omfattas av förslagen är skolpliktiga och skolplikten är inskriven i grundlagen. Det förekommer även idag att skolpliktiga elever häktas men förslaget innebär att fler yngre skolpliktiga elever häktas under en ännu längre tid, det vill säga nästan en termin. Häktning begränsar möjligheterna för undervisning och förslaget riskerar således medföra att fler elever kan gå miste om delar av sin utbildning. Nämnden anser att det kan påverka de berörda barnens fortsatta skolgång och framtid negativt.

10. Den särskilda regleringen om sänkt straffbarhetsålder bör tidsbegränsas

I det fall som förslaget avseende särskild reglering om sänkt straffbarhetsålder realiserar, ställer sig gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden positiv till att förändringen tidsbegränsas.

3.1 Ekonomiska konsekvenser

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ser risk för ökade kostnader för kommunen för att ta emot elev efter tid i fängelse eller häkte då sannolikt omfattande stöd och

dylikt behöver sättas in. Om erfarenheterna i Sverige blir liknande de i Danmark finns en risk för att de barn som döms i tidig ålder får sämre skolresultat och minskad chans till att fullfölja sin utbildning och bli behöriga till gymnasiets nationella program. Det kan leda till att gruppen inom introduktionsprogram på gymnasiet ökar vilket innebär ökade kostnader för kommunen, individen och samhället i stort.

Ordförande

Juan-Tadeo Espitia (S)

Förvaltningsdirektör

Anneli Schwartz